

RAPPORT

UPPFÖLJNING AV

ORANGEFLÄCKIG BRUNBAGGE I KRONOBERGS LÄN 2018

NATURCENTRUM AB

UPPFÖLJNING AV ORANGEFLÄCKIG BRUNBAGGE I KRONOBERGS LÄN 2018

NATURCENTRUM AB, RAPPORT - PROJEKT NR 1686

LÄNSSTYRELSEN
I KRONOBERGS LÄN

Titel: Uppföljning av orangefläckig brunbagge i Kronobergs län 2018

Författare: Håkan Lundkvist och Niklas Franc, Naturcentrum AB

Uppdragstagare: Naturcentrum AB, 2014,
Strandtorget 3, 444 30 Stenungsund, telefon: 010-220 12 00, e-post: ncab@naturcentrum.se

Naturcentrums projektledare: Niclas Franc, telefon: 010 – 220 12 12, e-post: Niclas.Franc@naturcentrum.se

Fotografier: Håkan Lundkvist © Naturcentrum AB.

Omslagsfoto: Krokshult, lokal för orangefläckig brunbagge.
Foto: Håkan Lundkvist

Kartor: @ Lantmäteriet/Länsstyrelsen

Kontaktperson: Marion Jannes

Telefon: 010 – 223 70 00

E-post: kronoberg@lansstyrelsen.se

Internet: www.lansstyrelsen.se/kronoberg

Utgivning: Utgiven av Länsstyrelsen i Kronobergs län 2018

Diarienummer: 511-2038-2018

Rapport bör citeras: Lundkvist, H. & Franc, N. 2018. Uppföljning av orangefläckig brunbagge i Kronobergs län 2018. Länsstyrelsen i Kronobergs län.

FÖRORD

Naturvårdsverket har givit i uppdrag åt Länsstyrelserna att upprätta åtgärdsprogram närmare 200 hotade arter och naturtyper (ÅGP). Dessa åtgärdsprogram är ett verktyg för att uppnå det av riksdagen beslutade miljö kvalitetsmålet ”Ett rikt växt- och djurliv”. Åtgärdsprogram för hotade arter och naturtyper bidrar även till att uppnå ”Aichimål 12” inom Konventionen för biologisk mångfald som handlar om att senast år 2020 ha förbättrat hotade arters bevarandestatus samt mål 15, delmål 15.5 i de globala målen för hållbar utveckling om att hejda förlusten av biologisk mångfald och senast år 2020 skydda och förebygga utrotning av hotade arter.

Målet med åtgärdsprogrammen är att antalet hotade arter ska minska. Ett av åtgärdsprogrammen har upprättats för orangefläckig brunbagge. Programperioden för orangefläckig brunbagge pågick åren 2013–2017 men Naturvårdsverket förlängde giltighetstiden till 2018.

Orangefläckig brunbagge har i Sverige endast påträffats i östra Småland, kärnområdet ligger i Kalmar län. I Kronobergs län noterades arten år 2003 i länets östra del. Länsstyrelsen har genom Naturcentrum AB återinventerat orangefläckig i Kronobergs län för att få kunskap om dess status i länet. Den tidigare kända lokalen samt två andra potentiella lokaler återinventerades under början av juni till slutet av juli 2018. Resultaten från inventeringen bekräftade att arten är bofast i länet. Med resultatet från inventeringen inleder nu Länsstyrelsen dialog med berörda markägare i syfte att diskutera åtgärder för att gynna den orangefläckiga brunbaggen. Grotuttag och igenväxning med gran ska undvikas på lokaler med orangefläckig brunbagge. Det är också viktigt att tillgången på vitrötad ved av lövträden asp, ek och björk är kontinuerlig och inte minskar i framtiden.

Växjö, december 2018

Marion Jannes

Naturskyddshandläggare/Koordinator inom åtgärdsprogram för hotade arter

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Förord	5
Innehållsförteckning.....	6
Sammanfattning.....	7
Uppdrag.....	7
Bakgrund.....	7
Metodik och resultat	8
Lokaler	8
Krokshult.....	8
Bockaskröv naturreservat.....	10
Hinkaryd.....	13
Särskilt intressanta arter som noterats under inventeringen	15
Referenser	18

SAMMANFATTNING

Orangefläckig brunbagge *Dircaea australis* har ett eget åtgärdsprogram (Nilsson, 2013). Naturcentrum AB har på uppdrag av Länsstyrelsen i Kronobergs län utfört en uppföljningsinventering av orangefläckig brunbagge i Kronobergs län. Den noterades i Krokshult vilket är det andra fyndet i Kronobergs län (Nilsson, 2013). Utöver det noterades tretton rödlistade arter, varav tre är nya för Kronobergs län. De nya arterna är *Colydium elongatum* EN, trubbnäppare *Drapetes mordelloides* VU och skulderfläckad gaddbagge *Mordellistena humeralis* NT.

UPPDRAG

Naturcentrum AB har på uppdrag av Länsstyrelsen i Kronobergs län utfört en uppföljningsinventering av orangefläckig brunbagge i Kronobergs län. Inventeringen följde upplägget för den inventering som gjordes 2015 (Franc, 2015). Tre områden Krokshult, Hinkaryd och Bockaskröv (två dellokaler) var utpekade och den metod som användes beskrivs utförligare i rapporten från 2015 (Franc, 2015).

BAKGRUND

Orangefläckig brunbagge *Dircaea australis* är en vedlevande skalbagge som finns i östra Småland. Den lever i grövre vitrötad och torr lövträdsved i naturskogar med stort lövinslag. Den föredrar sannolikt öppna miljöer och är förmodligen starkt gynnad av frekventa skogsbränder och översvämningar invid åar. Den gynnas också av hyggen med björklågor, vilket är en miljö där arten ofta noteras. Den missgynnas sannolikt av igenväxning med gran.

Ett återinförande av en naturlig störningsregim med bränder och översvämningar rekommenderas i områden avsatta för artbevarande. I Kronoberg har arten tidigare noterats med ett fynd från Hinkaryd 2003 (Nilsson 2013).

METODIK OCH RESULTAT

Målsättningen med inventeringen var att försöka återfinna arten och möjligen fastställa om det finns en stabil population i området. Inventeringen 2018 följde i stort både lokaler och metodik som under 2015. Ett par undantag gjordes på lokalen Hinkaryd på grund av förändrade förutsättningar. Fönsterfällorna placerades där på andra platser.

I varje område/delområde placerades två till fyra fönsterfällor ut på substrat som är attraherande för arten. Fällorna sattes lågt och betades med färska eller nästan färska stammar av asp/ek/ björk (två meters slanor). De placerades ut i början av juni och tömdes i slutet av juli. Vid tömningarna eftersöktes också gnagspår av arten. Fynddata har rapporterats in på www.artportalen.se och sammanställts i en kortfattad rapport, vilken här presenteras.

LOKALER

Karta över Kronobergs län. Inventerade lokaler är markerade med röda cirklar.

KROKSHULT

Här sattes tre fönsterfällor (fig. 1) upp och eftersök gjordes i samband med uppsättning och tömningar. Fällorna var placerade i mångt som under inventeringen 2015. Bland annat användes exakt samma björkhögstubbe för en fälla. Lokalen är ett hygge med sparade fuktpartier. I fuktpartierna förekommer gott om död ved i form av liggande lövved i olika grovlek.

Totalt noterades 183 arter varav elva rödlistade arter. Orangefläckig brunbagge *Dircaea australis* VU, *Colydium elongatum* EN, grön aspvedbock *Saperda perforata* NT, barkrödbeck *Ampedus cinnabarinus* NT, trubbnäppare *Drapetes mordelloides* VU, *Leptoplectus spinolae* VU, korthornad ögonbagge *Pseudanidorus pentatomus* NT, *Cis submicans* NT, veronikabärfis *Stagonomus bipunctatus* NT, *Agathidium nigrinum* NT och svedjenäva *Geranium bohemicum* NT. Av övriga naturvårdsintressanta arter kan nämnas stekelbock *Necydalis major* och gulröd blankbock *Obrium cantharinum*.

Hela Krokshults området bör inventeras noggrannare för att hitta ytterligare delpopulationer av orangefläckig brunbagge. Man bör även fundera på att integrera området med Hornsö/Allgunnen i form av skötsel och skydd.

Den döda veden på lokalen med fällorna kommer med tiden att ta slut. Då det inte finns speciellt mycket levande björkar i närområdet, bör man för att gynna både den orangefläckiga brunbaggen, och övriga rödlistade arter i området, kontinuerligt tillföra färsk björk- och möjligen asplågor.

Bild 1. Fotografi från Krokshult som visar sumpkärr rikt på död ved. Här noterades orangefläckig brunbagge.

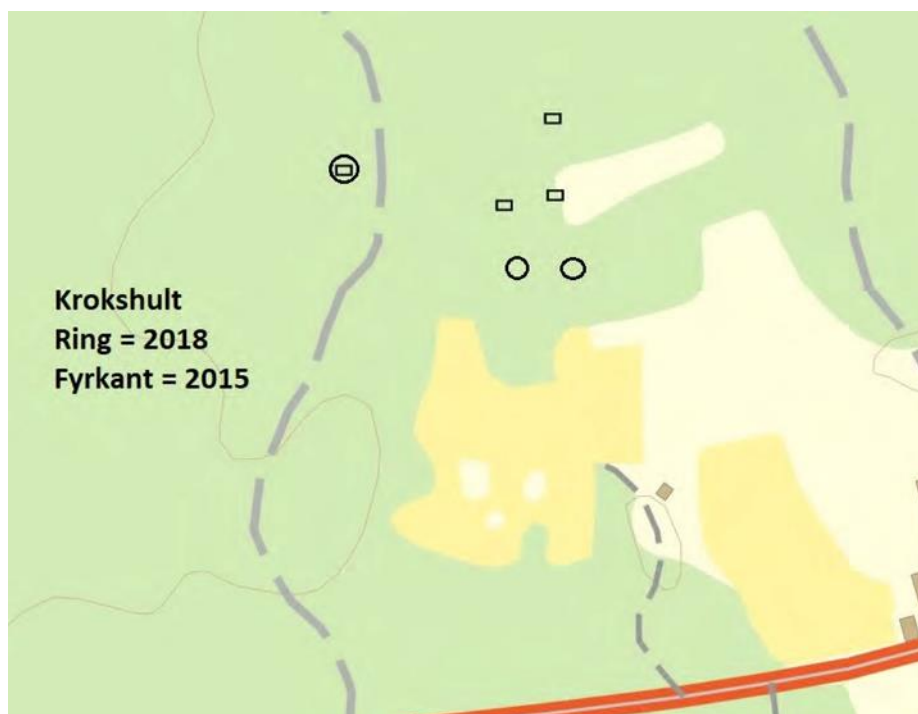

Fig. 1. Karta över Krokshult som visar placering av fällor 2015 och 2018.

BOCKASKRUV NATURRESERVAT

BockaskrUV består av två olika dellokaler, en dellokal i reservatets södra del och en lokal i den östra delen. Fönsterfällor sattes upp i samma områden som 2015. Dock på lite nya platser utifrån årets förutsättningar.

Det gjordes inga fynd av orangefläckig brunbagge. Förutsättningarna för arten i området bedöms vara goda reservatet kontinuerligt producerar nya döda björkar.

En lämplig åtgärd kan vara att öka lövinslaget av både asp, ek och björk i reservatet. Det kan göras via brand då löv slår upp först och det dessutom skapas mycket död ved som gynnar många arter. Dessutom kan man för att öka öppenheten genom att gallra bort gran i lövområden.

BockaskrUV S

Två fönsterfällor placerades vid döda björkar i kanten till myren (fig. 2). Eftersök gjordes i samband med uppsättning och tömningar. Inventeringsområdet är rikt på död björk.

Totalt noterades 76 arter varav två rödlistade. De rödlistade var skulderfläckad gaddbagge *Mordellistena humeralis* NT och *Agathidium nigrinum* NT. Av övriga naturvårdsintressanta arter kan nämnas bronshjon *Callidium coriaceum*.

Fig. 2 Karta över Bockaskröv S som visar placering av fällor 2015 och 2018.

Bild 2. Fotografi från Bockaskröv S som visar en fälla placerad mellan en björk och en björktroraka med anlockningsved under fällan.

Bockaskröv N

Här placerades tre fönsterfällor (fig. 3) i anslutning till död björk i olika stadier av nedbrytning och i olika miljöer.

Totalt fångades 106 arter varav två rödlistade. Skulderfläckad gaddbagge *Mordellistena humeralis* NT, *Agathidium nigrinum* NT. Av övriga naturvårdsintressanta arter kan nämnas stekelbock *Necydalis major*.

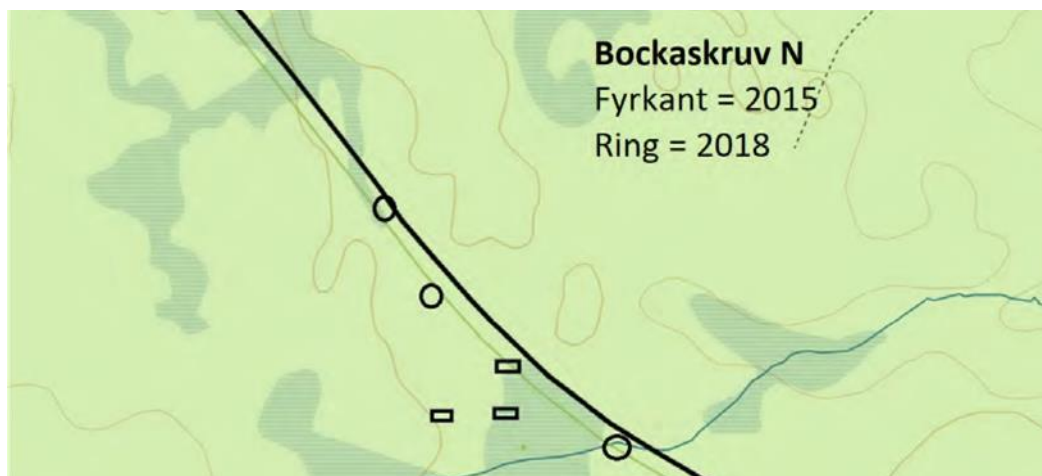

Fig. 3. Karta över Bockaskröv N som visar placering av fällor 2015 och 2018.

Bild 3. Fotografi från Bockaskröv N. Man kan skymta fönsterfällan vid björklågans bas.

HINKARYD

Här placerades tre fönsterfällor i anslutning till fastighetens mangårdsbyggnad. I samband med inventeringens start diskuterades fönsterfällornas placering med en av markägarna, Hans Lindström. Det framkom då att det tidigare fyndet av orangefläckig brunbagge gjordes på en vedhög vid mangårdsbyggnaden. Björkveden kom från Björkeberg fastighet en bit söder om inventeringsområdet. Därför bestämdes det att sätta ut två fönsterfällor även där. Området benämns Hinkaryd S.

Hinkaryd N

Här placerades tre fönsterfällor i kanten på naturreservatet. Skogen mellan mangården och naturreservatet har avverkats och reservatskanten var solbelyst med virkesrester från avverkningen intill, varför fönsterfällorna placerades en bit från platserna 2015. Med informationen om att björkveden troligen kom från Hinkaryd S är det svårt att göra en bra bedömning om orangefläckig brunbagge finns på denna lokal. Däremot är lokalen mycket god för ek- och aspdjur.

Totalt noterades 124 arter varav en rödlistad art, ekgetingbock *Ylotrechus antilope* NT som finns med i åtgärdsprogrammet för långhorningar i hassel och klen ek (Franc, 2013). Av övriga naturvårdsintressanta arter kan nämnas *Hylis foveicollis* och yxbagge *Serropalpus barbatus*.

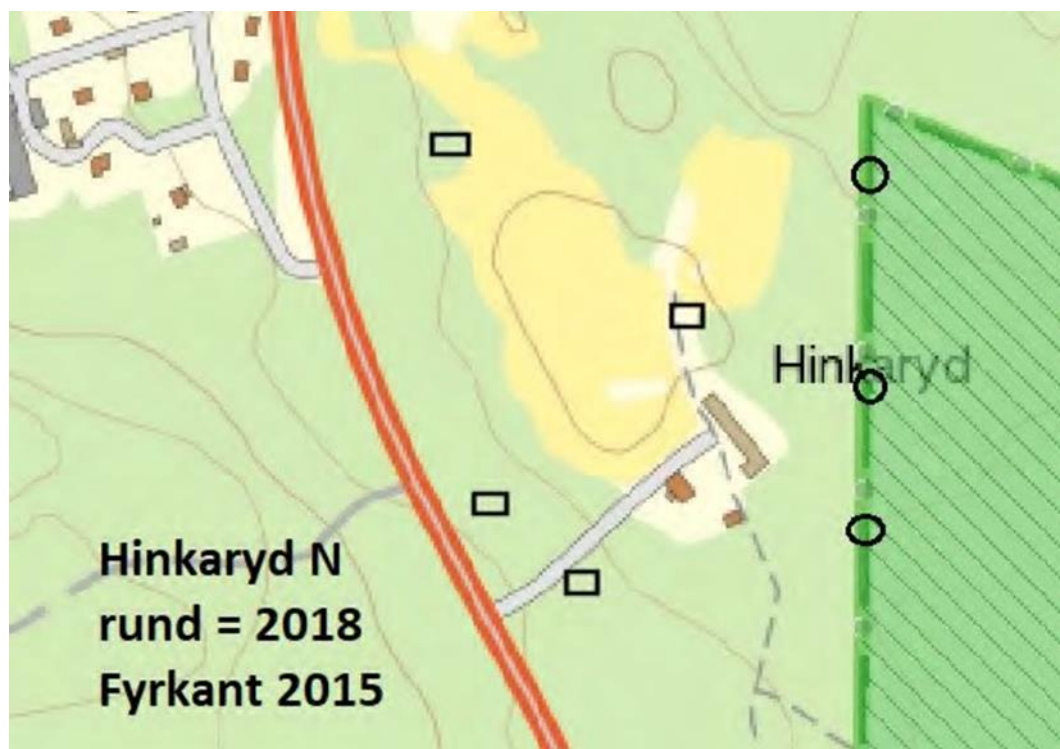

Fig. 4. Karta över Hinkaryd N som visar placeringen av fällor 2015 och 2018.

Hinkaryd S

Denna lokal ligger 1,5 km söder om Hinkaryd och inventerades inte 2015. Men eftersom björkveden som fyndet av orangefläckig brunbagge gjordes i 2003, troligen kom från denna plats så placerades två fönsterfällor ut här. Det är ett parti björksumpskog med omgivande barrblandskog. Det finns rikligt med både stående och liggande död björk. Sumplövskogen bör ingå i framtida eftersök av orangefläckig brunbagge och bör klassas som nyckelbiotop.

Totalt 82 arter varav tre rödlistade noterades i området. Skulderfläckad gaddbagge *Mordellistena humeralis* NT, *Agathidium nigrinum* NT och *Triplax rufipes* NT. En annan naturvårdsintressant art var stekelbock *Necydalis major* som också nyttjar triviallövsom björk och asp.

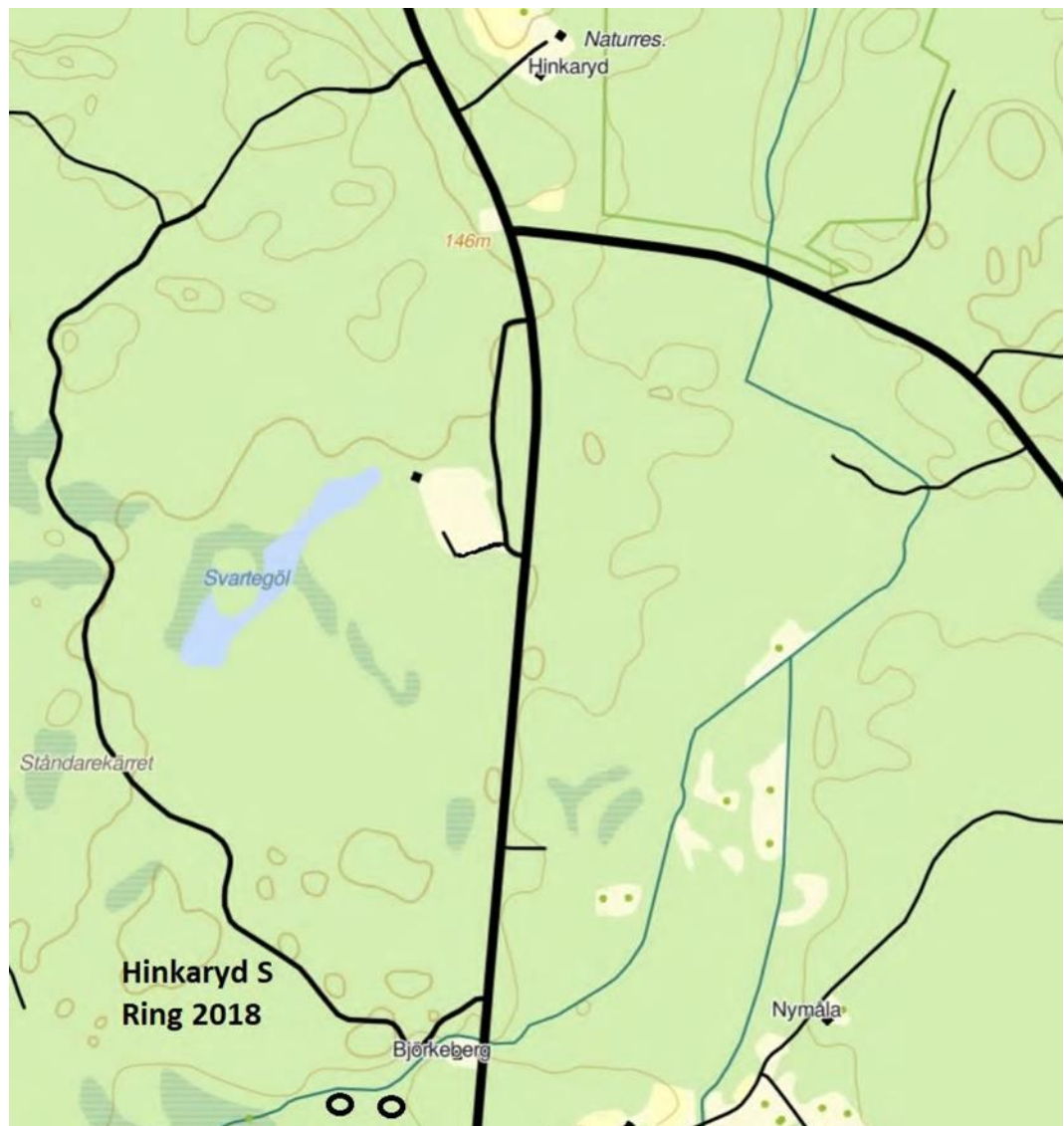

Fig. 5. Karta över Hinkaryd S som visar placering av fällor 2018. Inventerades ej 2015.

SÄRSKILT INTRESSANTA ARTER SOM NOTERATS UNDER INVENTERINGEN

Orangefläckig brunbagge

Tre individer av orangefläckig brunbagge noterades i en fönsterfälla i Krokshult. Med denna inventeringens fynd och det tidigare fyndet från Hinkaryd av orangefläckig brunbagge bör arten ha en stabil förekomst inom området Fröseke/Krokshult. Troligen är det en population i låg numerär men den ingår i artens utbredningsområde i Hornsö/Allgunnen i Kalmar län. Baserat på de få fynden i Kronoberg går det ej att uppskatta populationsstorleken.

Övriga rödlistade arter

Totalt noterades 306 insektsarter och av dessa var 13 arter rödlistade. Ytterligare en rödlistad art noterades vid Krokshult, en planta av svedjenäva *Geranium bobemicum* NT (se tabell). Arterna presenteras kort nedan.

Svenskt namn	Vetenskapligt namn	Rödlistekategori
	<i>Colydium elongatum</i>	EN
	<i>Leptoplectus spinolae</i>	VU
Orangefläckig brunbagge	<i>Dircaea australis</i>	VU
Trubbnäppare	<i>Drapetes mordelloides</i>	VU
Barkrödrock	<i>Ampedus cinnabarinus</i>	NT
Ekgetingbock	<i>Xylotrechus antilope</i>	NT
Grön aspvedbock	<i>Saperda perforata</i>	NT
	<i>Triplax rufipes</i>	NT
	<i>Agathidium nigrinum</i>	NT
Korthornad ögonbagge	<i>Pseudanidorus pentatomus</i>	NT
Skulderfläckad gaddbagge	<i>Mordellistena humeralis</i>	NT
	<i>Cis submicans</i>	NT
Veronikabärfis	<i>Stagonomus bipunctatus</i>	NT
Svedjenäva	<i>Geranium bobemicum</i>	NT

Colydium elongatum EN

En långsmal skalbagge inom familjen barkbaggar *Zopheridae*. Arten är knuten till gångar av andra bark- och vedlevande insekter i bark och ved av såväl gran som lövträd i naturskogar. Noterad i Krokshult och för första gången i Kronobergs län.

Leptoplectus spinolae VU

En mycket liten skalbagge inom underfamiljen klubbhornsbaggar *Pselaphinae*. Artens biologi är dåligt känd, men den hittas under bark och i död ved. Under senare år har fynden ökat, varför arten troligen kommer att utgå från rödlistan vid en ny revidering. Noterades i Krokshult.

Trubbknäppare *Drapetes mordelloides* VU

Arten utvecklas i vitrötad lövträdsved av björk, asp, ek och bok. Oftast i liggande stammar eller stubbar med trädsvampar. Noterad i Krokshult och för första gången i Kronobergs län.

Barkrödbeck *Ampedus cinnabarinus* NT

En knäppare *Elateridae* som utvecklas i vitrötad, solexponerad död lövträdsved. Substraten är både lågor och stubbar och hyggesavfall av främst bok, ek, asp och björk. Noterad i Krokshult.

Ekgetingbock *Xylotrechus antilope* NT

En långhorning som utvecklas i nyligen döda, solexponerade grenar och klena stammar av ek. Har troligen en god population i området. Noterades i Hinkaryd N.

Grön aspvedbock *Saperda perforata* NT

En vackert grön långhorning som utvecklas i nyligen döda och solexponerade grova grenar, och stammar, av asp. Även denna art har troligen en god population i Frösekeområdet. Noterades i Krokshult.

Triplax rufipes NT

En röd och blå skalbagge inom familjen trädsvampbaggar *Erotylidae*. Den utvecklas i trädsvampar främst ur släktet *Pleurotus* på björk, asp, lind och bok. Noterad i Hinkaryd S.

Agathidium nigrinum NT

En rund liten skalbagge ur familjen mycelbaggar *Leiodidae*. Lever troligen på slemsvampar i anslutning till död ved av både löv och barr. Hittas främst i äldre naturskogar. Noterad i alla områdena, vilket var överraskande.

Korthornad ögonbagge Pseudanidorus pentatomus NT

En liten ögonbagge *Aderidae* som utvecklas på resupinata tickor. Främst under lös bark på asplågor, men även under barken på brandskadade rönnar och andra lövträd. Noterades i Krokshult.

Skulderfläckad gaddbagge Mordellistena humeralis NT

En vackert färgad tornbagge *Mordellidae* som utvecklas i vitrötad ved av lövträd. Den är spridd över landet. Detta är dock första fyndet i Kronobergs län. En art som kanske är på spridning. Den fångades i Bockaskröv N, Bockaskröv S, och i Hinkaryd S.

Cis submicans NT

En liten trädsvampborrare *Ciidae* som utvecklas i olika mindre trädsvampar på stubbar och döda stammar av främst ek, men även annat löv. Noterad i Krokshult.

Veronikabärfis Stagonomus bipunctatus NT

En bärfis som föredrar öppna varma lägen i skogen. Olika veronikor är värdväxt. Noterad i Krokshult.

Bild 4. Svedjenäva, Krokshult juni 2018.

Svedjenäva Geranium bohemicum NT

En vackert blå näva som är starkt brandgynnad. Mycket varma somrar kan den dock blomma upp även på hyggen, vilket var fyndplatsen i Krokshult denna heta sommar.

